

PHẬT TỬ NGA VÀ CUỘC CHIẾN Ở UKRAINE

Phật tử Nga và cuộc chiến ở Ukraine - Trong bối cảnh này, việc sử dụng các yếu tố văn hóa dân tộc và tôn giáo truyền thống của Kalmyks có một mục đích của dấu ngoặc kép: thúc đẩy người dân Kalmykia tham gia vào “Chiến dịch quân sự đặc biệt” (SMO) và để thể hiện cụ thể sự đóng góp của người dân Kalmykia cho cuộc chiến ở cấp liên bang.

Báo cáo PSCR-PESA số 26 (07/01/2024)

Mặc dù tôn giáo trên danh nghĩa tách biệt với nhà nước Liên bang Nga, nhưng trên thực tế,

các cấu trúc tôn giáo đã trở thành một phần không thể thiếu trong bộ máy nhà nước Liên bang Nga.

Năm 2022, các giáo sĩ Chính thống giáo và các giáo sĩ đạo Hồi hàng đầu của Nga đã ủng hộ Nga tiến hành cuộc chiến với Ukraine.

Đối với Do Thái giáo, Chủ tịch Hội nghị các giáo sĩ châu Âu và giáo sĩ trưởng lưu vong của Moscow, Rabbi Pinchas Goldschmidt công khai phản đối Nga trong cuộc chiến với Ukraina. Ông kêu gọi người Do Thái rời khỏi Liên bang Nga và tự mình đến Israel. Tuy nhiên, Giáo trưởng Berel Lazar, nhân vật quan trọng nhất của Russia of Habad, một tổ chức Do Thái Habad đã có quan điểm thận trọng hơn nhiều về vấn đề này.

Nhưng với tình hình Phật giáo ở Nga (nơi Phật giáo Tây Tạng của trường phái Gelug phổ biến ở một số khu vực) về cơ bản lại khác: Ngài Telo Tulku Rinpoche, người đại diện cho Đức Dalai Lama (Erdni Ombadykov) tại Cộng hòa Liên bang Nga, Mông Cổ, Cộng hòa Commonwealth, đã phản đối việc Nga tiến hành chiến dịch quân sự đặc biệt ở Ukraine. Trong khi đó số các giáo sĩ hàng đầu của bất kỳ giáo phái nào ở Liên bang Nga không có tiền lệ nào như thế.

Mâu thuẫn chính trị trong cộng đồng Phật giáo có tổ chức (Political contradictions within the organized Buddhist community)

Không có một cấu trúc thống nhất nào cho tất cả các cộng đồng Phật giáo tại Liên bang Nga.

Mỗi quốc gia trong số ba nước cộng hòa tự trị có dân số bản địa theo truyền thống Phật giáo - Kalmykia, Tuva và Buryatia - có cơ cấu hàng giáo phẩm Phật giáo riêng.

Trên thực tế, Chính phủ Liên bang Nga ủng hộ tổ chức các hoạt động “Tăng đoàn trong truyền thống Phật giáo Liên bang Nga” tại Cộng hòa Buryatia.

Là cơ cấu kế thừa của tổ chức kế thừa cấu trúc Xô Viết (từ năm 1946) bởi “Cơ quan Trung ương lãnh đạo tinh thần Phật tử”, có người lãnh đạo Ivolginsky datsan (Иволгинский Дацан), Trung tâm Tăng đoàn Phật giáo Truyền thống Nga, tọa lạc tại Buryatia, chủ thể liên bang Nga, Buryat-Mongol ASSR tổ chức Phật giáo duy nhất còn tồn tại và một trong hai tổ chức như thế còn tồn tại ở Liên Xô (Học viện Phật giáo Aginsky còn tồn tại tọa lạc tại làng Amithasha, quận Agin-Buryat thuộc lãnh thổ Transbaikal (Zabaykalye), phía Đông nam Siberia).

Sự sụp đổ của Đế quốc Nga và sau cuộc cách mạng năm 1917, các tín đồ Phật giáo cùng với các thành viên của các tôn giáo khác ở Nga đã diễn ra những biến cố mới. Các đoàn thể tăng già Phật giáo gần như bị xóa sổ hoàn toàn và không còn tổ chức Phật giáo hợp pháp nào còn sót lại.

Vào thời đỉnh cao của Perestroika, tên gọi chung của các cải cách và hệ tư tưởng mới của ban lãnh đạo Đảng Cộng sản Liên Xô, được dùng để chỉ những thay đổi trong cơ cấu kinh tế và chính trị Liên Xô do Mikhail Gorbachev, Tổng bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Liên Xô, khởi xướng vào năm 1985-1991.

Năm 1988, Hiệp hội Phật tử Kalmykia mới chính thức được đăng ký tái hoạt động.

Phật tử ở Kalmykia (Buddhists of Kalmykia)

Không giống như “đoàn thể tăng già Phật giáo thanh tịnh hòa hợp của Liên bang Nga” Buryat, kể từ năm 2004 Chính quyền Liên bang Nga chưa từng bao giờ cấp thị thực nhập cảnh cho Đức Đạt Lai Lạt ma thứ 14, Hiệp hội Phật tử Kalmykia dứt khoát tôn vinh Ngài như vị lãnh đạo tinh thần tối cao của họ.

Ngụ ý cho thấy ngay cả việc bổ nhiệm Tôn giả Mutul Ovyarov (Tenzin Choidak) trên ngôi vị Lạt Ma tối cao nước Cộng hòa Kalmykia (Nga: Республика Калмыкия), người được tín nhiệm bầu vào vị trí này dưới áp lực của chính phủ Liên bang Nga sau khi Ngài Telu Tulko Riponche chuyển công tác đặc vụ nước ngoài, đã được Đức Đạt Lai Lạt ma chấp thuận.

Hiện tại có đến hàng chục tổ chức cộng đồng Phật giáo ở nước Cộng hòa Kalmykia. Tuy nhiên, nhiều thanh niên người Kalmyks không tích cực tham gia vào các hoạt động của các cộng đồng này, nhưng họ vẫn coi Phật giáo là một phần không thể thiếu trong bản sắc của họ, và có thể phản ứng rất quyết liệt trước hành vi xúc phạm đến cơ sở tự viện Phật giáo của họ.

Ví dụ, Vận động viên Said Osmanov đến Elista, thủ phủ Kalmykia, Nga, dự giải đấu vật Greco-Roman mang tên anh hùng Liên Xô Oka Gorodovikov. Khi dạo chơi thành phố vào đêm ngày 2/4/2016, Osmanov đã ghé thăm một ngôi chùa. Ở đó, vận động viên quay một video thể hiện những đường võ chống bức tượng Phật và sau đó đưa lên Internet. Sau đó, Tòa án thành phố

Elista đã phạt tù hai tháng Said Osmanov, đô vật người Dagestan, vì những hành động báng bổ tượng Phật.

Từ năm 1995, Trung tâm Điều hành Tín ngưỡng Phật tử Trung ương (Central Spiritual Administration of Buddhists), sau đó đổi thành Tăng đoàn Phật giáo thanh tịnh hòa hợp Liên bang Nga (Buddhist Traditional Sangha of Russia) được lãnh đạo bởi Lạt Ma Damba Ayusheev, người từng là thành viên trong đoàn Chủ tịch Hội đồng Liên tôn của Nga từ năm 1998.

Tuy nhiên, ngay cả ở Buryatia, chưa kể Kalmykia và Tuva, không phải cộng đồng Phật giáo nào cũng ủng hộ Ngài. Lạt ma Tối cao của Cộng hòa Kalmykia, Telo Tulku Riponche cũng đã công khai chỉ trích các hoạt động chính trị của Lạt Ma Damba Ayusheev.

Ngài Telo Tulku Rinpoche (Erdne Basan Ombadykow) sinh ngày 27 tháng 10 năm 1972, tại một gia đình nhập cư Kalmyk ở Hoa Kỳ.

Năm 1991, khi còn là một tu sĩ trẻ, Ngài đã trở về cố quốc của tổ tiên mình, Cộng hòa Kalmykia là một chủ thể liên bang của Nga. Trong chuyến viếng thăm đầu tiên tới Cộng hòa Kalmyk ở Liên bang Nga, Ngài là một trong những thành viên của đoàn tùy tùng Đức Đạt Lai Lạt Ma thứ 14.

Năm 1992, Ngài được sự tín nhiệm của đoàn thể Tăng già thanh tịnh hòa hợp, và được bầu Ngài trên cương vị lãnh đạo tinh thần Phật giáo Tây Tạng của dân tộc Kalmykia và được giao nhiệm vụ lãnh đạo điều hành trong quá trình khôi phục tinh thần của một trong ba khu vực Phật giáo Liên bang Nga, sau sự tan rã của Đảng Cộng sản Liên Xô và đổ vỡ của Liên bang Xô viết.

Với tư cách Chủ tịch Hiệp hội Phật giáo Kalmykia, Ngài đã giúp tái tạo lại và xây dựng hơn 37 cơ sở tự viện Phật giáo và 120 ngôi Bảo tháp, bao gồm ngôi đại già lam Phật Thích Ca Mâu Ni (Buddha Shakyamuni) tọa lạc tại Elista, thủ đô của nước Cộng hòa Kalmykia, là một ngôi chùa Phật giáo lớn nhất ở Liên bang Nga và châu Âu, với chiều cao 63 mét, tượng Phật trong Chính điện cao 9 mét.

Những nỗ lực của Ngài Telo Tulku Rinpoche trong việc bảo tồn tâm linh và văn hóa Phật giáo Kalmykia cùng với các đạo đức cơ bản của con người thế tục như từ bi tâm, lòng bác ái, thiện tâm và bất bạo động.

Chính sách nhất quán của người đứng đầu Tăng đoàn Phật giáo truyền thống Liên bang Nga, thể hiện việc phản đối Nga xâm lược Ukraine, việc huy động trong cuộc phản chiến này là “nghĩa vụ thiêng liêng của người Phật tử Liên bang Nga” (sacred duty of Russian Buddhists).

Lạt ma tối cao của Kalmykia, Telo Tulku Riponche lại có lập trường khác. Trong những tháng đầu của cuộc chiến Nga và Ukraine, Ngài đã hạn chế đưa ra những tuyên bố công khai về cuộc chiến này.

Vào giữa tháng 6 năm 2022 (15/5/Nhâm Dần), một bài phát biểu nhân dịp Đại lễ Phật đản Phật lịch 2566 - Dương lịch 2022, Ngài đã đưa ra lời tuyên bố phản chiến, nhưng không liên kết với

các sự kiện ở Ukraine.

Tuy nhiên, vào tháng 9 năm này, khi việc huy động với danh nghĩa “Chiến dịch quân sự đặc biệt” (Special military operation/SMO) là thuật ngữ chính thức được Chính phủ Liên bang Nga và các phần tử thân Nga để biểu thị về sự kiện Nga phát động tấn công toàn diện Ukraina, được công bố ở Nga, Telo Tulku Riponche đã ghi lại và xuất bản một bài phát biểu chính thức trong đó, Ngài nói rõ ràng:

“Theo suy nghĩ của tôi thực sự đây là sai lầm, cuộc chiến này là không cần thiết. Hơn nữa, chúng ta đang sống trong thế kỷ 21 - ai cũng muốn sống trong hòa bình, bình yên, quốc gia nào cũng muốn phát triển. . .Tôi nghĩ rằng phía Ukraine, tất nhiên thực sự là đúng - Ukraine đang tự vệ vì sự an ninh của toàn dân, vì sự yên bình của đất nước họ.

Hiến pháp quyền con người của họ, không thể chấp nhận việc Nga tấn công Ukraine. Thật khó để nói, tôi không thể chấp nhận được”.

Lạt ma tối cao của Kalmykia, Telo Tulku Riponche nhấn mạnh rằng, trước đây Ngài chưa bình luận về cuộc chiến, bởi vì Ngài “không muốn làm hỏng mối quan hệ giữa chính quyền và phật tử của chúng tôi”. Ngài nói thêm, đề cập rõ ràng đến Lạt-ma Damba Ayusheev, người đứng đầu của Tăng đoàn Phật giáo Truyền thống Liên bang Nga và những người ủng hộ Ngài, rằng các nhà lãnh đạo cộng đồng Phật giáo ở Nga ủng hộ xâm lược quân sự “khó có thể suy nghĩ chân thành như vậy nếu họ là phật tử chân chính”.

Sau khi chính quyền Nga tuyên bố Lạt ma tối cao của Kalmykia, Telo Tulku Riponche là “đặc vụ nước ngoài” (foreign agent), Ngài buộc phải di chuyển đến Mông Cổ, nơi Ngài bắt đầu giúp đỡ người dân Kalmyks, Ngài đã rời Liên bang Nga vì bất đồng chính kiến với chính sách hung hăng tàn bạo và phản dân chủ của chính phủ Liên bang Nga.

Tầm quan trọng của của Kalmyks, đạo Phật được coi là quốc giáo, ảnh hưởng đến tất cả mọi vấn đề trong cuộc sống cũng được hiểu rõ bởi giới lãnh đạo Cộng hòa Kalmykia là một chủ thể liên bang của Nga, ủng hộ việc Nga xâm lược Ukraine và thử thách, như sự lãnh đạo của các chủ thể khác trong Liên bang Nga, đóng vai trò là người bảo trợ cho những người đồng hương của họ tham gia vào với danh nghĩa “chiến dịch quân sự đặc biệt” (SMO).

Theo nghĩa này, vào tháng 12 năm 2022, một báo cáo được công bố trên website ủng hộ chính phủ Kalmyk “Teegin zyang - The Steppe News” để minh họa. Nó nhấn mạnh rằng quân Kalmyks đang chiến đấu ở Ukraine “không thể thiếu Zul (tệp web được tạo bằng Ngôn ngữ đánh dấu giao diện người dùng (ZUML) và chứa các định nghĩa cho các phần tử giao diện người dùng), một ngày lễ thân thương đối với mọi cư dân Kalmykia” - Năm mới theo Phật lịch.

Đồng thời, website chính thức của Kalmyks “Kalmyk New Year”, qua đó nhấn mạnh tính dân tộc của ngày lễ này. Báo cáo tiếp theo nói rằng, các tình nguyện viên và tu sĩ Phật giáo đến từ Kalmykia, đã kiến tạo một cơ sở Phật giáo tạm thời ở thị trấn Armyansk ở phía bắc Crimea bị chiếm đóng “ủng hộ các chiến binh của chúng tôi (được tác giả nhấn mạnh)”.

Đáng chú ý, cụm từ “Máy bay chiến đấu” (một loại máy bay quân sự của lực lượng không quân

có chức năng trực tiếp tham gia chiến đấu tiêu diệt các lực lượng đối phương) không đề cập đến tất cả quân nhân Nga, nhưng đặc biệt là Kalmyks. Báo cáo liên tục nhấn mạnh đặc điểm dân tộc và tôn giáo của Kalmykia:

“Tình nguyện viên gửi cho các chiến binh dùng ăn thức ăn tự chế, bao gồm cả djomba và bortsok, những thứ không thể thiếu trong bất kỳ bất kỳ lễ hội Kalmyk nào. (...) trong khi các vị tu sĩ Phật giáo từ Đại Hùng Bảo điện ngôi đại già lam Phật Thích Ca Mâu Ni (Buddha Shakyamuni khurul), trung tâm Giáo dục Đại học Phật giáo Cộng hòa Phật giáo Kalmykia cử hành một nghi lễ kỳ an chúc phúc cát tường cho các binh sĩ đang xông pha ra trận mạc.

Đây không phải hoàn toàn là một sự ngẫu nhiên, mà là một phần trong chính sách đã được cân nhắc kỹ lưỡng của chính quyền địa phương, nhằm duy trì “tinh thần dân tộc” .

Do sự nghèo đói của phần lớn người Kalmyks và những nỗ lực huy động của chính phủ Liên bang Nga, chủ yếu nhằm vào đại diện các dân tộc thiểu số, và người dân sinh sống ở các tỉnh, số lượng quân nhân Kalmyk đã ngẫu hứng hành hương chiêm bái Armiansk (Армянськ), thị trấn Armyansk, phía bắc Crimea do Nga chiếm đóng của Ukraine, con số hơn “hơn một trăm người” được đề cập trong báo cáo là rất ít. Thậm chí con số quá thấp là 20 người. Theo truyền thông Nga, đây là số lượng binh sĩ Ukraine.

Tuy nhiên Chính quyền Cộng hòa Kalmykia thân Nga đang nỗ lực rất nhiều, để phổ biến sự tham gia của Kalmyks vào cuộc chiến này. Đặc biệt, đây là mục tiêu của kênh YouTube Kalmyk thân chính phủ Nga “Những chiến binh Teegin zyang. Kalmyks trong “chiến dịch quân sự đặc biệt” (SMO).

Không có lý do gì để nghi ngờ rằng chính quyền Kalmykia thân Nga, giống như chính quyền thân Nga của các nước cộng hòa khác thuộc Liên bang Nga, chủ yếu tìm cách giành được sự ủng hộ của Đại Cung điện Kremlin tại Moskva, bằng cách thể hiện sự đóng góp của các nước cộng hòa của họ vào các nỗ lực huy động.

Trong bối cảnh này, việc sử dụng các yếu tố văn hóa dân tộc và tôn giáo truyền thống của Kalmyks có mục đích của dấu ngoặc kép: thúc đẩy người dân Kalmykia tham gia vào “Chiến dịch quân sự đặc biệt” (SMO) và để thể hiện cụ thể sự đóng góp của người dân Kalmykia cho cuộc chiến ở cấp liên bang. Sử dụng các phong tục và nghi lễ Kalmyk như một vật phẩm trang trí quốc gia quang minh chính đại, chính quyền địa phương muốn nổi bật chung trong bối cảnh ẩm đậm.

Phần bên cạnh, sự tác dụng đáng kể của chính sách này, ở giai đoạn này dường như đã được chính phủ liên bang chấp thuận, là sự hình thành trong ý thức đại chúng về quan niệm rằng có “của riêng họ”, trong trường hợp này là quân nhân Kalmyk, khác với quân nhân Nga, nói chung.

Tác giả: **Tiến sỹ Velvi Chernin**

Việt dịch: **Thích Vân Phong**

Nguồn: **[The Begin–Sadat Center for Strategic Studies \(BESA Center\)](#)**